

CABARET

AARHUS TEATER
STORE SCENE
PREMIERE
29. APRIL 2005

3

spørgsmål
til Christoffer Berdal
forestillingens instruktør.

Af Trine Holm Thomsen

Cabaret foregår i en meget betydningsfuld periode i historien, hvordan ser du på den tid?

Cabaret begynder nytårsaften 1929, det er en tid i opbrud, hvor Europa er i granatchok efter første verdenskrig, og der sker store politiske forandringer. De kendte gamle dyder er i opløsning, hvilket giver grobund for eksperimenter af enhver tænkelig art bl.a. seksuelle. Der stilles spørgsmål ved bestående normer og moral. Tyskland og det øvrige Europa befinder sig i en omfattende økonomisk krise, det er i de år nazisterne grundlægger Det tredje Rige, og årene inden den nazistiske magtovertagelse. Men tiden genererer jo også en progressivitet, ud af den kommer alle de eksperimenter, kunstretninger samt filosofiske og psykologiske strømninger med Freud og Jung, som vi i dag stadig vender tilbage til.

Musicalgenren forbindes ofte med underholdningsteater af den lettere slags. Men Cabaret beskæftiger sig med afgørende samfundsmæssige og politiske forhold i Tyskland i begyndelsen af 30'erne. Hvordan ser du denne politiske situation i forhold til nutidens politiske virkelighed?

Cabaret er en politisk musical med stor underholdningsværdi. Musikken og sangene uddyber og komplementerer hele tiden handlingen. Den stadig relevante historie fortælles med alle showets og musikteatrets forcer. Selvom handlingen foregår i 30'ernes Berlin, ser jeg mange paralleller til nutiden og den virkelighed, vi i dag lever i. Den afgørende forskel på dengang og nu er dog velstanden. I dag har vi et socialt sikkerhedsnet, som ikke fandtes dengang, og som gjorde overlevelsedsdriften mere fremtrædende. Den enorme underholdningsindustri, der var hjertet i Berlin, var også grobund for prostitution, misbrug og kriminalitet. Men netop underholdningsindustrien, forlystelsessygen og flugten ind i underholdningen er jo i høj grad kendetegnende for vores kultur i dag. I dag har tv'et bare taget over med alle dets reality- og idoludsendelser. Sally er jo også i den henseende en meget moderne kvinde med sit altoverskyggende ønske om at blive kendt og set. Hun kunne jo være deltager i *Stjerne for en aften*, *Popstars* eller *Big Brother*. I dag er det at blive berømt utroligt vigtigt, men konteksten, det man bliver berømt for, og hvordan man bliver berømt er ligegyldig. I dag skal alt være en fest på tv – selv valgudsendelser. Endvidere minder den søgning, som Sally og Cliff står for, om vores afsøgning af de uendelige muligheder, vi har i dag. I den utryghed, disse mange muligheder afføder, ligger der vel en grundlæggende angst for kaos dengang som i dag, som også er med til at skabe den højredrejning, vi ser i nutiden. Det er jo uhyggeligt, når man på tv ser nynazistiske demonstrationer i Tyskland og hører om delstater med op til 10 % nynazistiske vælgere.

I Berlin i begyndelse af 30'erne, som byen skildres i Cabaret, er politikken og fattigdommen så meget til stede, at det synes nødvendigt at have et eskapismens sted som Kit Kat Klubben, hvor folk kan gemme sig fra virkeligheden og opholde sig sorgløse og uden bekymring. Hvordan ser du, at vi i dag reagerer på den politiske virkelighed?

Der sker en afpolitisering, folk er ligeglade – samfundet har ikke med mig at gøre. I dag vælger man ofte ekstremerne dvs. en form for politisk apati eller fundamentalisme, ligesom dengang. Vores samfund er bare mere raffineret og nuanceret på den måde, at vi i dag har et udviklet socialt system, der passer på os. Men kradser man lidt i overfladen, er det stadig de samme mekanismer, der gør sig gældende. Netop pga. vores sociale sikkerhed og demokrati, er nutiden måske farligere. Under demokratiets dække er det blevet acceptabelt at bruge en fremmedfjendsk og menneskekrænkende retorik, som måske ikke er meget anderledes end de nazistiske udtalelser dengang. Den politiske ligegyldighed eller apati i dag forekommer farligere, fordi man regner med at nogle tager sig af en, at samfundet ordner alt, og så er der jo ingen grund til selv at tage ansvar. Der er vel på den måde en form for overordnet konsensus. Dengang var man enten med eller imod, og eskapismen blev måske derfor også et politisk standpunkt – om end udtalt. Men det gode ved *Cabaret* er jo også, at den trods nazismen og eskapismen, ikke er en historie om de onde og de gode, men en fortælling, om hvordan forskellige mennesker reagerer på en undergangssituation. Alle personerne forsøger jo at handle i forhold til den situation, de nu er i, og nogle valg er så bare mere fatale end andre. For personerne i *Cabaret* såvel som for os i dag gælder det, at vi hver især kan gøre en forskel, kan tage aktivt stilling og ikke som et kamera bare se verden passere forbi.

“

Det menneske, der undervurderer og foragter racelovene, forspilder den lykke, der synes bestemt for ham. Han hindrer den bedste race i at gå sin sejrsgang og dermed forudsætningen for alle menneskelige fremskridt. Tynget af menneskets følsomhed begiver han sig ind på det hjælpeløse dyrs område.

(Adolf Hitler: Min Kamp, 1966 – opr. 1925)

”

Katrine Engberg · Peter Jorde · Mogens Eggemann

Christopher Isherwood

– en ung forfatter i Berlin

Cabaret er baseret på den engelsk-amerikanske forfatter Christopher Isherwoods (1904-1986) mest kendte og delvist selvbiografiske roman *Farvel til Berlin* (1939), som skildrer en ung engelsk forfatters oplevelser i Berlin i begyndelsen af 30'erne. Isherwood rejste selv til Berlin som ung, første gang i marts 1929, i selskab med forfatterkollegaen W. H. Auden. Han vendte tilbage til Berlin i juli og november samme år, og fra september 1930 til begyndelsen af 1933 boede han der fast. I bogen *Christopher and his kind* (1976) fortæller Isherwood om en af årsagerne til sin fascination af Berlin – nemlig at han som homoseksuel nød godt af den seksuelle frihed, som kendetegnede Berlin på dette tidspunkt. Mens han skrev sine bøger, tjente han, som den unge Clifford Bradshaw i *Cabaret*, penge som privat engelsklærer. Isherwood fortsatte med at skrive efter i 1933 at være vendt tilbage til London. Bl.a. skrev han sammen med W. H. Auden en række teaterstykker. Umiddelbart efter udgivelsen af *Farvel til Berlin* i 1939 rejste Isherwood til USA, hvor han blev amerikansk statsborger i 1946.

Flere af personerne og situationerne – omend de til tider er ændret – fra bogen kan man genkende i musicalen, fx findes et helt afsnit om en sangerinde med grønne negle og hang til prærieøsters ved navn Sally Bowles. Forinden havde Isherwood skrevet en anden berlinerfortælling, *Mr. Norris skifter tog* (1935), som sammen med *Farvel til Berlin* var udgangspunkt for John Van Drutens skuespil *I am a Camara* (1951). De tre musicalherrer: Joe Masteroff, Fred Ebb og John Kander, som senere af Broadwayproducenten Harold Prince fik til opgave at skrive musicalen *Cabaret*, støttede sig således både til Van Drutens stykke og til Isherwoods fortællinger fra Berlin.

“

Den sorthårede jødedreng lur i timevis med satanisk glæde malet i sit ansigt på den intetanende unge pige, som han skænder med sit blod og derved røver fra hendes folk. Med alle midler prøver han på at ødelægge racegrundlaget for det folk, han vil undertvinge. Ligesom han selv planmæssigt ødelægger gifte kvinder og unge piger, således gyser han heller ikke tilbage for selv i største omfang at omstyrte blodets skranker for andre.

(Adolf Hitler: Min Kamp, 1966 – opr. 1925)

”

Anne Sofie Byder - ensemble

fra

Farvel til Berlin

af Christopher Isherwood

BERLIN EFTERÅRET 1930

Udsigt fra mit vindue: den dybe, massivt højtidelige gade. Kælderbutikker hvor lamperne brænder hele dagen under skyggen af balkonoverlæssede facader, frontispicer med snørklede ornamenter og heraldiske symboler i snavset gips. Og sådan er hele kvarteret: Gade mod gade af huse der står som skrammede kolossal-skabe, tæt proppet med en forarmet middelklasses medtagne værdier og luvslidte møbler.

Jeg er et kamera med lukkeren åbnet. Det er helt passivt, det ser og bevarer, men det tænker ikke. Det bevarer manden som står og barberer sig ved vinduet overfor, og pigen i kimono som vasker sit hår. En dag vil disse ting blive fremkaldt, omhyggeligt trykt, fikseret.

SALLY BOWLES

Idet hun drejede nummeret, lagde jeg mærke til at hendes fingernegle var malet papegøje grønne. Farven var uheldig valgt, for den henledte opmærksomheden på et par hænder, der var gule af cigaretrykning og snavsede som en lille tøs'. (...) Hendes ansigt var langt og smalt, lighvidt af pudder. Hun havde meget store brune øjne, som burde have været mørkere for at svare til håret og den tusch, hun brugte til øjenbrynene. (...)

Et par dage efter gik jeg med ham hen for at høre Sally synge. (...)

Jeg var spændt på at se hvordan Sally ville klare sig. Af en eller anden grund havde jeg tænkt mig hende meget nervøs, men det var hun i hvert fald ikke. Hun havde en forbavsende dyb og hæs stemme. Hun sang dårligt, ganske udtryksløst, med begge hænder hængende slapt ned – og dog var hendes foredrag af en vis virkning, muligvis på grund af hendes frapperende udseende og hendes hele holdning, som udtrykte komplet ligegyldighed for, hvad folk mente om hende. Med slapt ligegyldige arme og et frækt ligegyldigt grin på ansigtet stod hun der og sang:

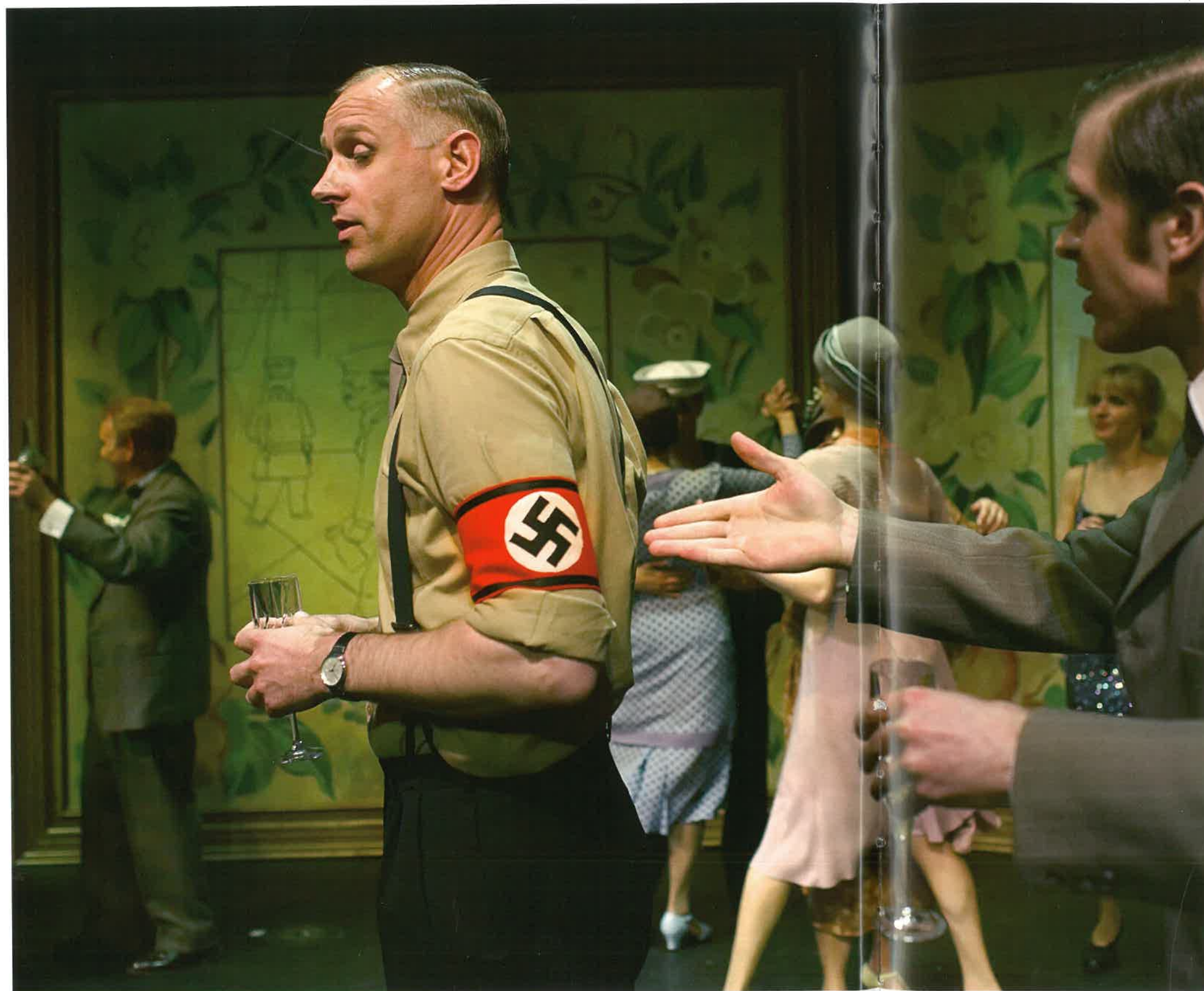
*Now I know why my Mother
told me to be true;
She meant me for someone
exactly like you*

Der blev bifald i massevis. (...)

Efter sangene blev der mere håndkysseri og en almindelig bevægelse i retning af baren. Det lod til at Sally kendte alle stedets gæster, hun sagde "du" og "darling" til dem alle sammen. (...)

I de følgende uger var Sally og jeg ustandseligt sammen det meste af dagen. Hun sad med benene trukket op under sig på sofaen i det store, fattigfine værelse, hun røg og drak "prærie-østers" og talte i det uendelige om fremtiden. (...)

Vi talte ustandselig om rigdom og berømmelse, om fantasikontrakter til Sally og rekordsalg af de bøger, jeg engang skulle skrive. "Jeg synes det må være vidunderligt at være forfatter" sagde Sally. "Du er sådan en drømmer, og upraktisk, og en dårlig forretningsmand, og folk tror de kan snyde og bedrage dig så tosset de vil – og så sætter du dig hen en dag og putter dem alle sammen ind i en bog som rigtig viser, hvad de er for nogle sjovere og svinebæster, og det bliver en vanvittig succes, og du tjener masser af penge..."

Frank Gundersen • Christian Hetland Jepsen

Tyskland 1918-1934

- 9. nov. 1918:
Kejser Wilhelm d. II træder tilbage,
Republikken bliver udråbt
- 19. jan. 1919:
Valg til Nationalforsamlingen
- 6. feb. 1919:
Nationalforsamlingen i Weimar åbnes
- 28. juni 1919:
Underskrivelse af fredsaftalen
fra Versailles
- 11. aug. 1919:
Weimars rigsforsfatning træder i kraft
- 10. jan. 1920:
Versaillesaftalen træder i kraft
- 13.-16. marts 1920:
Højreradikalt kupforsøg
- 27. april 1921:
Fastsættelse af krigsskadeerstatning
til 132 goldmark pr. måned
- 8./9. nov. 1923:
Hitlerkup i München
- 15. nov. 1923:
Indførelse af rentemarken.
Inflationen ophører i en kort periode
- 25. okt. 1929:
Børskrakket i New York.
Krise i verdensøkonomien, inflation
- 14. sept. 1930:
Rigsdagsvalg. NSDAP bliver
den næststærkeste fraktion
- 30. jan. 1933:
Hitler bliver rigskansler
(magtovertagelse)
- 27. feb. 1933:
Rigsdagsbranden
- 5. marts 1933:
Rigsdagsvalg
- 2. maj 1933:
Fagforeningerne opløses
- 2. aug. 1934:
Rigspræsident Hindenburg dør.
Hitler bliver statsoverhoved som
"Fører og rigskansler"

CABARET

Dialog
Joe MASTEROFF

Musik
John KANDER

Sangtekster
Fred EBB

Baseret på John Van Drutens
stykke og historier af
Christopher Isherwood
Originalopsætning produceret
og iscenesat af Harold Prince for
New York Stage

Oversættelse
Jesper Kjær

Bearbejdelse
og iscenesættelse
Christoffer Berdal

Scenografi
**Manfred Blaimauer/
Magdalena Stenbeck**

Kostumer
Manfred Blaimauer

Koreografi
Signe Fabricius

Kapelmester
Mikkel Rønnow

Musikken bearbejdet
og omarrangeret af
**Mikkel Rønnow og
Anders Barfoed**

Lysdesign
Peder Jacobsen

Lyddesign
Kim Engelbrecht

MEDVIRKENDE
Emcee
Peter Jorde

Clifford Bradshaw
Christian Hetland Jepsen

Sally Bowles
Anne Sofie Byder

Fräulein Schneider
Lisbeth Gajhede

Hr. Schultz
Lars Junggreen

Ernst Ludvig/Max
Frank Gundersen

Fräulein Kost m.fl.
Jeanette Lindbæk Larsen

Bobby m.fl.
Martin Greis

KIT KATS
Rosie
Charlotte Munch Bengtsen

Lulu
Rikke Lylloff

Linda
Josephine Raahauge

Frenchie
Christina Johannesen

Texas/Matros
Mogens Eggemann

Fritzie
Katrine Engberg

Helga
Stephanie Nguyen

Victor/Matros
René Vinther

Tomorrow belongs to Me
indsunget af
Søren Juelsgård Kragh

ORKESTER
Mikkel Rønnow
dirigent

Francesco Cali
accordeon/klaver

Pernille Jönsson
violin

Jon Anderskou
cello

Robin Watson
sax/klarinet

Niels Hoppe
sax/klarinet

Henrik Hou
trompet

Niels Nørgaard
trombone

Kim Mikkelsen
bas

Lars Daugaard
trommer

Assisterende dirigent
Henrik Svenning

Premiere
Aarhus Teater
Store scene
29.04 2005

Forestillingens varighed
ca. 2 timer og 45 minutter
inkl. pause

Forestillingsleder
Line Bjergø

Regissør
Jannie Krabbenhøft

Sufflør
Hanne Wolff Clausen

Påklædere
**Lars Ryegaard Rasmussen
Katrine Johannesen
Lise Hauge**

Microport
Carsten Nielsen

Følgespot
Jari Rasmussen

Forlag
**Nordiska Strakosch
Teaterforlaget ApS**

Programredaktion
**Trine Holm Thomsen
Agnete Krogh**

Foto fra afsluttende prøver
Jan Jul

Plakat & program lay-out
Jørn Moesgård as

Tryk:
EJ Graphic A/S

Teaterchef
Madeleine Røn Juul

Teknisk Chef
Jens Ravn

Økonomichef
Ralf Rudfeld

Marketingchef
Theis Petersen

MARKETING
**Agnete Krogh
Barbette Møller
Morten Daugbjerg
Jan Jul**

Dramaturg
Trine Holm Thomsen

SCENEN
Scenemester
Knud Brodersen

Koordinator
Lars Fog

**Alex Sørensen
Bjarne Skram Jensen
Karin Grouleff Christensen
Jacob Rosenberg
Jan Holm Nielsen
Jan Larsen
Jørn Olesen
Morten Lund
Ole Gade Olsen**

SMEDEVÆRKSTED
**Jens Villesen
Svend Christensen
Lars Overgaard**

SNEDKERSAL
**Bent Sørensen
Erik Wisler
Jens Andersen**

MALERSAL
**Anne-Marie Kjær
Michael Odgaard Andersen
Ruth Grønberg
Søren Thiim Harder**

REKVISITAFDELINGEN
Rekvisitør
Viggo Bay
Steen Jonassen

SKRÆDDERSAL
Afdelingsleder
Jeannet Alting
Kostumier
Hanne Gissel
**Conni Møldrup
Gurli Radich Johansen
Henny Andersen
Ingrid Brande
Kirsten Thomsen
Lone Frikke
Viggo Eriksen**

FRISØRER
Afdelingsleder
Britta Høxbro

**Bente Hytte Rasmussen
Ellen Margrethe Nielsen
Lis Zesach Kesje**

LYD
Tonemester
Kim Engelbrecht

**Andreas Alsing Carlsen
Caspar Ravn
Jeppe Larris**

LYS
Koordinator
Peder Jacobsen

**Bo Høgh Jensen
Jens Holm Larsen
Jesper Ahnfeldt
Jonas Kongsbach
Knud Jacobsen**

TEATERTEKNISKE ELEVER
**Sune Munk Schou
Ditte Marie Winther**

Forestillingssponsor
Nykredit

Aarhus Teater
er støttet af
Århus Amt

Vi støtter Aarhus Teater
Hovedsponsorer

Skandinavisk
Tobakskompagni

Eventsponsorer

paustian

Webssponsorer

www.aarhusteater.dk udvikles
i samarbejde med webbureauet
Novicell ApS og softwareudvikleren
Dynamic Systems A/S

Aarhus Teaters erhvervsklub,
Teaterlogen

A/S Panda VVS

Aarhus United A/S
www.aarhusunited.com

EDC Mæglerne, Jan Larsen
www.edc.dk

EJ Graphic A/S

Elna og Erik Mariagers Fond

Entrée Vin-Tøj og Gaver

Hensberg Construction aps

Jensens Bureau
www.jensens.dk

Jørn Moesgård as
www.moesgaard-as.dk

Jyske Bank
www.jyskebank.dk

KPMG
www.kpmg.dk

Malermester Erik Dalsgaard A/S

Mangaard Rejsecenter A/S
www.mangaard-travel.dk

MN Music
www.mnmusic.dk

Nordea
www.nordea.dk

Nordic Rentals A/S
www.nordic.dk

Spar Nord Bank
www.sparnord.dk

Svend Andresen A/S
www.svendandresen.dk

Søren Jensen,
Rådgivende Ingeniørfirma
www.sj.dk

Trøjborg Grafisk A/S
www.troejborg.dk

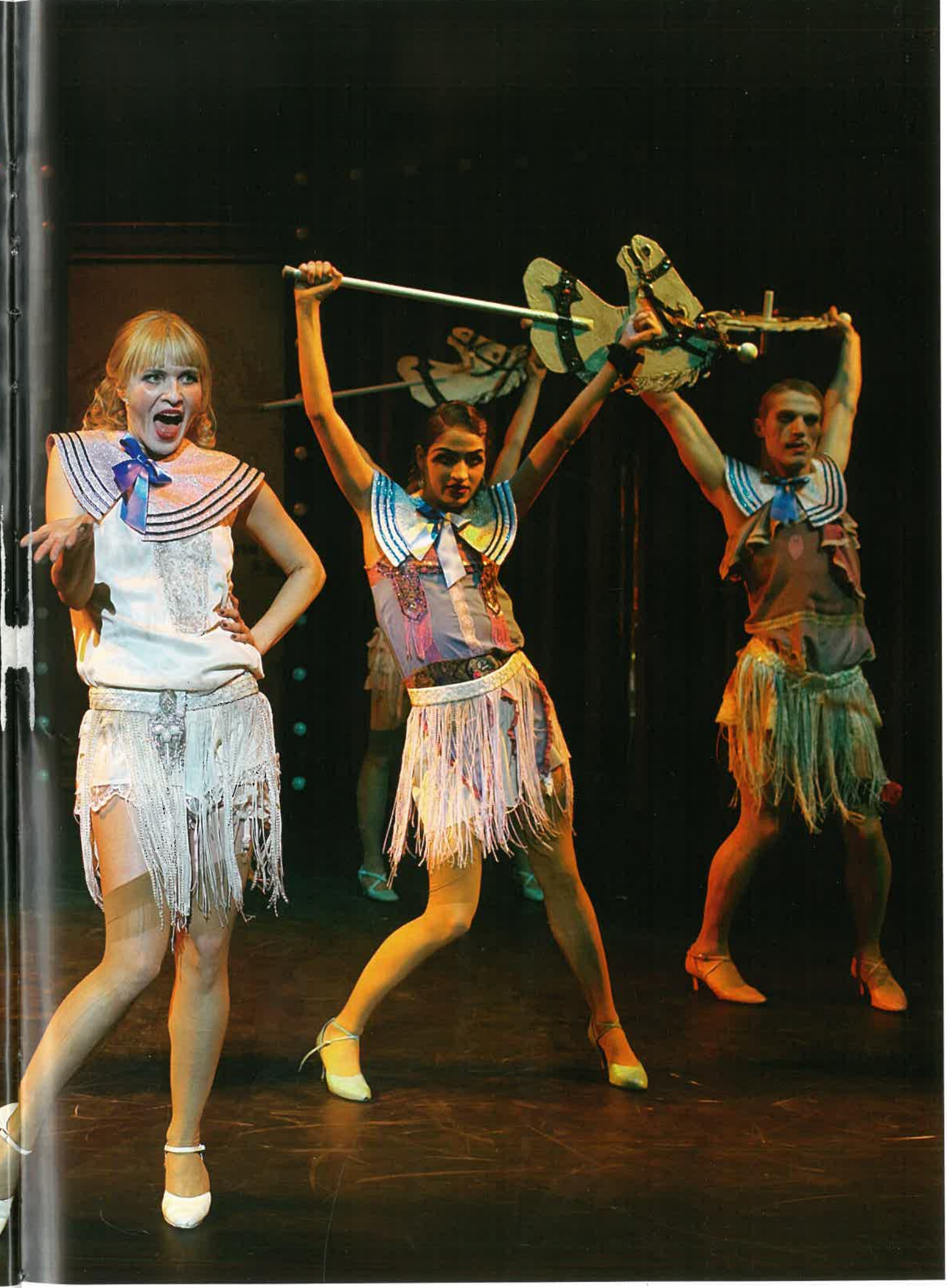
Århus Stiftstidende
www.stiften.dk

Tyskland forfalder – *men forlystelseslivet* *blomster i Berlin*

Tyskland i begyndelsen af 30'erne var præget af følgerne af 1. Verdenskrig. Det var en brydningstid, hvor meget skete på det politiske, økonomiske og kulturelle område. Tyskland var gået fra kejserrige til republik den 11. august 1919, da Weimarrepublikken indførtes, og skulle nu genetablere sig oven på krigsnederlaget. Landet var økonomisk udpint, og det var en tid med stor politisk uro, daglige strejker, inflation, oprør, arbejdsløshed, ekstrem fattigdom og som følge heraf prostitution og kriminalitet. Der var blodige demonstrationer. Kommuniste, socialdemokrater og nazister kæmpede en voldsom kamp om magten. Nazistpartiet NSDAP forstod at benytte sig af krisen og forførte folket med gyldne løfter, og ved rigsdagsvalget 14. september 1930 blev Hitlers parti NSDAP den næststørste fraktion i landet. Weimarrepublikken blev opløst i 1933, og Hitler kom til magten. Nu blev kommunister og venstreorienterede arresteret og terroren mod jøder for alvor indledt.

Trods det ustabile og udpinte samfund havde film, teater, litteratur, musik og kunst kronede dage. 20'erne og 30'erne var en tid for eksperimenter. Berlin tiltrak et væld af unge kunstnere og intellektuelle. Tysk teater havde også en blomstringsperiode med banebrydende instruktører som Max Reinhardt (1873-1943) og Erwin Piscator (1893-1966), ligesom også forfatteren Bertolt Brecht (1898-1956) hørte til kredsen af berlinerintellektuelle. Nøden og fattigdommen plantede en voksende nervøsitet for fremtiden, ikke mindst i borgerskabet, og det gav sig udslag i en hæmningsløs forlystelsessyge. Ølhaller, barer, natklubber, kabareter, transvestitklubber mm. skød op overalt. Her kunne man komme og glemme sine bekymringer...

Jeanette Lindbæk Larsen

Sange i Cabaret

I AKT

Willkommen
Emcee & Ensemble

Hva' så?
Fr. Schneider

Don't Tell Mama
Sally & Ensemble

Mein Herr
Sally & Ensemble

En dejlig vidunderlig tøs
Sally & Clifford

Two Ladies
Emcee, Texas & Fritzie

En ananas
Fr. Schneider & Hr. Schultz

Hvorfor dog vågne?
Clifford

Maybe This Time
Sally

Money Makes the World Go 'Round
Emcee & Ensemble

Sammen
Hr. Schultz & Fr. Schneider

Tumbalalaika
Hr. Schultz & Ensemble

Der Morgige Tag ist Mein
Ensemble

Pause

II AKT

Tiller Girls
Orkester

If You Could See Her
Emcee

Hvad ville du gore?
Fr. Schneider

I Don't Care Much
Emcee

Cabaret
Sally

Finale
Clifford, Emcee

“ Hvis jøderne var ene i verden, ville de kvæles i smuds og skarn eller i hadefuld kamp søge at forfordele og udrydde hinanden, hvis ikke deres grænseløse mangel på offervilje, som giver sig udtryk i deres fejhed, også i dette tilfælde ville gøre kampen til det rene teater. ”

(Adolf Hitler: Min Kamp, 1966 – opr. 1925)

Christian Hetland Jepsen

Anne Sofie Byder

Lars Junggreen

Lisbeth Gajhede

Lars Junggreen

Lisbeth Gajhede

Lisbeth Gajhede

Lisbeth Gajhede

Lars Junggreen

Christian Hetland Jepsen

Martin Greis

Cabaret

● **JOE MASTEROFF** (1919-) har skrevet librettoen til *Cabaret* (1966), som han i 1967 modtog en Tony Award for. Har studeret drama ved American Theatre Wing og skrevet en række skuespil bl.a. *The Warm Peninsula* (1959) og musicallibrettoer til bl.a. Broadwaysuccesen *She Loves Me* (1964).

● **JOHN KANDER** (1927-) har komponeret musikken til *Cabaret* (1966). Kendt for sit mangeårige samarbejde med sangtekstforfatteren Fred Ebb. Sammen har de to skabt hits til bl.a. *Cabaret*, *Chicago* (1975) og *Kiss of the Spiderwoman* (1993). Har modtaget et væld af priser heriblandt mange for *Cabaret*.

FRED EBB (1935-2004) fik sit gennembrud som sangtekstforfatter med *Cabaret* (1966). Har skrevet sangtekster for både teater, film og tv. Hans sange er blevet sunget af stjerner som bl.a. Judy Garland, Liza Minnelli, Barbara Straisand og Frank Sinatra. Har modtaget et væld af priser, flere for *Cabaret*.

Cabaret havde urpremiere den 20. november 1966 på Broadhurst Theatre i New York. I 1972 blev *Cabaret* filmatiseret i Bob Fosses instruktion med Liza Minnelli som Sally Bowles.

Peter Jorde

paustian

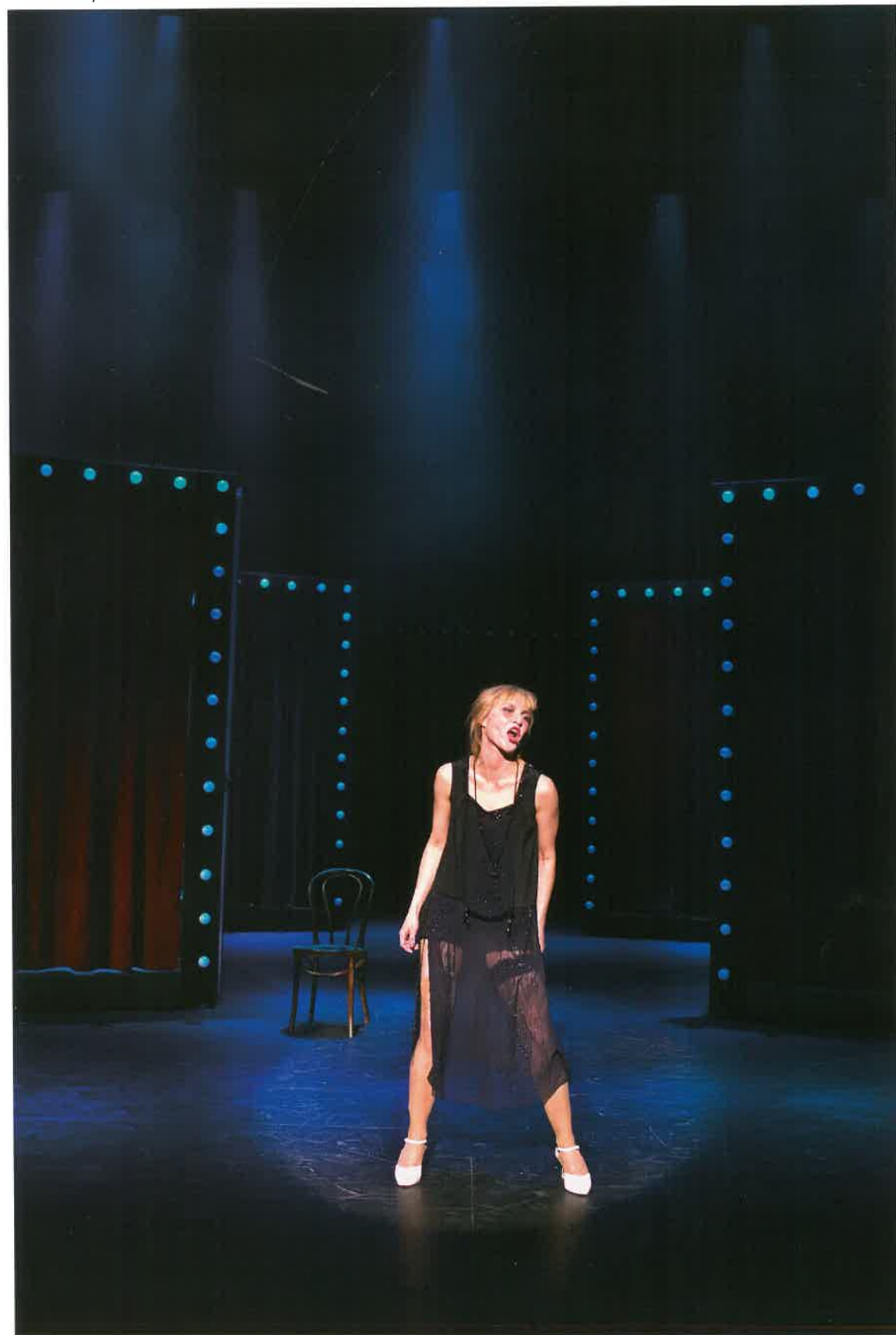
DAX

DAR

RAR

DAR
 Understel i frokromet stålwire og
 sæder i plast. **2.160,-**
 Design: Charles & Ray Eames

Kalkbrænderiløbskaj 2, 2100 København Ø. Telefon 39 16 65 66. Skovvejen 2, 8000 Århus C. Telefon 86 20 89 89 www.paustian.dk

Vi skriver også om kulturen - HVER DAG

Aktiver

CIBOR₆ til
virksomheden
som troede den
havde alt...

Passiver

Nykredit CIBOR₆® - Danmarks billigste realkreditlån

Til de virksomheder, som godt vil kende hele banen for at kunne udnytte den bedst muligt, er der nu godt nyt: Som navnet CIBOR₆ – eller Copenhagen InterBank Offer Rate – mere end antyder, er der tale om markedets mest fordelagtige rente. Nu kan virksomheder, med andre ord, tage realkreditlån til renter, der er sammenlignelige med dem, bankerne tager og giver, når de låner hinanden overskydende kapital. Nykredit CIBOR₆®, er rentetilpasningslån med Danmarks laveste rente og halvårlig regulering af renten.

Horsens: Ring på 76 26 48 50, eller kig forbi Svanes Plads 4
Århus: Ring på 87 31 60 00, eller kig forbi Domkirkepladsen 1

Nykredit